

Meetnet vlinders

April 2020

Beste teller,

Het zijn moeilijke tijden, waarin voor ons allen het gevaar voor besmetting met het coronavirus op de loer ligt. Houd je aan alle regels van de overheid. Die betekenen dat op dit moment, onder strikte voorwaarden, nog wel vlinders geteld mogen worden. Maar denk altijd goed aan de gezondheid van jezelf, je familie en andere mensen.

Route of plot tellen

De landelijke maatregelen staan op dit moment niet in de weg om naar buiten te gaan en langs je route vlinders, libellen en/of hommels te tellen of ergens een nachtvlinderval te plaatsen. Een frisse neus halen in de vorm van een telling is dus nog mogelijk, mits je gezond bent en onder deze voorwaarden:

- Ga uitsluitend alleen vlinders, libellen of hommels tellen.
- Houd je in het veld op ruime afstand van eventuele andere bezoekers, minimaal 1,5 meter. Mijd drukke plaatsen.
- Verplaats je alleen en rechtstreeks van en naar je onderzoeksgebied. Maak dus geen gebruik van gedeelde vervoersmiddelen, zoals het openbaar vervoer.
- Houd je aan de maatregelen van de terreinbeheerder op wiens terrein je actief bent.

Welke terreinen?

We houden voortdurend contact met terreinbeheerders en overheden. In de meeste natuurgebieden mag je nog op pad. Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten hebben naar de eigen vrijwilligers aangegeven dat vrijwilligersactiviteiten zijn stopgezet, maar tellers vanuit andere organisaties (zoals De Vlinderstichting, jullie dus) zijn nog wel welkom, tenzij de boswachter of de overheid om andere redenen (bijv. grote drukte) besluit het gebied af te sluiten. Andere beheerders (bijv. de duinwaterbedrijven of het Ministerie van Defensie) kunnen weer andere regels hanteren. Neem zo nodig contact met hen op.

Up-to-date

Wat vandaag gezegd wordt, kan morgen al weer ingehaald zijn door nieuwe inzichten. We houden daarom de ontwikkelingen in de gaten en wanneer dat van belang is, zullen we jullie informeren. Nog steeds is individueel tellen toegestaan binnen de huidige regels.

Meetnet brief

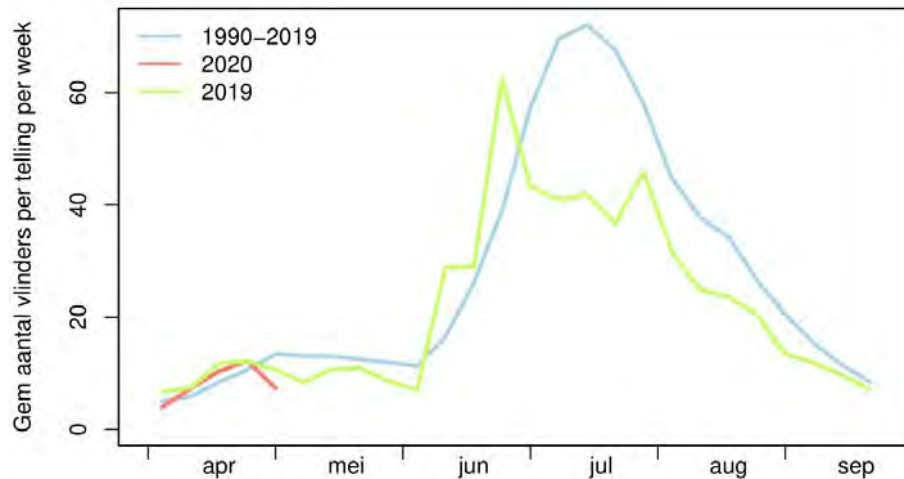
Bij routes die geteld worden op terreinen van een natuurbeheerder is er, ook bij de beheerder, soms verwarring of er nu wel of niet geteld mag worden. Enkele tellers hebben aangegeven dat ze graag een brief van De Vlinderstichting zouden hebben waarin het officiële standpunt wordt toegelicht. Daarom hebben we bij deze nieuwsbrief een 'Meetnetbrief' gedaan. Als u dat prettig vindt kunt u deze uitprinten en meenemen als u gaat tellen, of hem laten zien aan een boswachter als hij ernaar vraagt.

Vroege vlinders: soortgerichte routes tellen

Met het warme weer vliegen vrijwel alle vlinders (veel) vroeger dan normaal. Ook onze vliegtijdvoorspelling raakt ervan in de war. De volgende soorten zijn allemaal net gaan vliegen, en moeten de komende vier weken geteld worden: aardbeivlinder, bruine vuurvlinder, argusvlinder, bont dikkopje, hooibeestje en kleine parelmoervlinder.

Aantal vlinders

Het totaal vlinders was in april ruwweg normaal en vergelijkbaar met vorig jaar. Wel daalt het aantal nu al; veel soorten hebben in april dag in, dag uit kunnen vliegen, en de vliegtijd is simpelweg voorbij. De traditionele junidip, die de laatste jaren al vaker een meidip geworden was, lijkt in dit extreem warme voorjaar dus al eind april te beginnen.

Nieuwe routes uitzetten

Het is nu voor ons niet meer mogelijk om iedere nieuwe teller of iedere nieuwe route te bezoeken. Voor wie toch een nieuwe route wil starten, hebben we een webpagina gemaakt met zoveel mogelijk uitleg, inclusief een filmpje:

<https://www.vlinderstichting.nl/wat-wij-doen/meetnetten/route-uitzetten>

Hiermee zal het voor de meeste mensen prima mogelijk zijn om een nieuwe route te maken. Neem vooral eerst contact op met meetnet@vlinderstichting.nl

Hoe ging het met de voorjaarsvlinders?

Zoals altijd zijn er winnaars en verliezers. Meest dramatisch is het lage aantal kleine vossen, dat nog steeds ver onder normaal ligt. Daarentegen waren er bijna net zoveel oranjetipjes als vorig jaar, het beste jaar voor die soort sinds de start van het meetnet in 1990. Onderstaande tabel geeft een grof overzicht per soort, met een indicatie of er in 2019 meer (+), veel meer (++), minder (-), veel minder (--) of ongeveer net zoveel waren (0) als het gemiddelde of 2019. Alles bij elkaar houden de plussen en minnen elkaar ruwweg in evenwicht.

Soort	t.o.v. gemiddelde	
	1990-2018	t.o.v. 2019
bont zandoogje	0	-
boomblauwtje	0	++
citroenvlinder	+	-
dagpauwoog	0	0
gehakkelde aurelia	-	-
groentje	0	-
groot koolwitje	0	0
klein geaderd witje	-	0
klein koolwitje	+	0
kleine parelmoervlinder	0	+
kleine vos	--	0
kleine vuurvlinder	+	0
landkaartje	-	-
oranjetipje	++	0

Hoeveel is er al geteld?

Van 546 algemene routes zijn inmiddels al tellingen binnen: een record. Talrijkste soort is het klein koolwitje, maar citroenvlinder en oranjetipje deden het ook bijzonder goed.

Soort	Aantal vlinders	Aantal routes
klein koolwitje	3566	386
citroenvlinder	3331	350
oranjetipje	3088	277
dagpauwoog	1931	349
klein geaderd witje	1853	281
bont zandoogje	1097	216
kleine vuurvlinder	803	131
groot koolwitje	536	148
boomblauwtje	356	159
kleine vos	176	66
gehakkelde aurelia	174	89
kleine parelmoervlinder	159	30
groentje	130	28
atalanta	116	71
landkaartje	104	43
hooibeestje	99	41
aardbeivlinder	84	9
icarusblauwtje	37	11
boswitje	24	1
bruin blauwtje	16	10
koninginnenpage	15	10
kaasjeskruidikkopje	11	3
bruin dikkopje	10	4
grote vos	9	8
staartblauwtje	2	1
distelvlinder	1	1

Meetnet Hommels

Vanaf 1 april 2020 wordt vanuit EIS Kenniscentrum Insecten het Hommelmeetnet gecoördineerd door Johan van 't Bosch. Heb je vragen of wil je hommels op soort gaan tellen, dan kun je met Johan contact opnemen via het meetnethommels@naturalis.nl. De begeleiding vanuit de Vlinderstichting blijft hetzelfde, door José Kok en Anthonie Stip via meetnet@vlinderstichting.nl.

Kennis om hommels op soort te tellen

De meeste tellers in het Meetnet Hommels beginnen met het tellen van aantallen hommels, zonder ze op soort te determineren. Als je graag hommels op soort wilt tellen en je denkt dat je genoeg ervaring hebt opgebouwd om dat te doen, kun je contact met ons opnemen via meetnethommels@naturalis.nl. We plannen dan een telefoongesprek omdat we graag van jou zelf willen horen hoe het tellen en determineren gaat, wat je ervaringen zijn en waar je tegenaan loopt. Zo bepalen we samen of je inderdaad op soort kun gaan tellen of dat het handiger is om nog een jaartje te oefenen, vooral met lastige soortenparen.

Aandachtspunten bij het tellen van hommels

Alle tellers zijn dit jaar weer vol enthousiasme begonnen. In het begin van het jaar is het voor veel mensen weer even opfrissen hoe het ook al weer zat met de herkenning van hommels en met de herkenning van de individuele soorten. De komende tijd zullen we in de nieuwsbrief aandacht besteden aan gelijkende soortenparen en aan valkuilen. Een paar van de gelijkende soortenparen die daarbij aan bod zullen komen, zijn:

- aardhommelgroep/tuinhommel;
- steenhommel/weidehommel (het lastigste duo);
- boomhommel/akkerhommel.

Imitators

Valkuilen bij het tellen van hommels kunnen andere bijen zijn die op hommels lijken, door kleur of uitbundige beharing. Hetzelfde geldt voor sommige vliegen, die hommels imiteren. Een voorbeeld hiervan is de hommeljijf, *Eristalis intricaria*, een zweefvlieg die in deze tijd van het jaar veel vliegt. Qua kleur kan hij op diverse hommelsorten lijken, maar hij is veel kleiner en verschilt zoals vrijwel alle vliegen van bijen verschillen:

- De hommeljijf heeft korte antennes. De antennes van hommels zijn lang.
- De hommeljijf heeft maar één paar vleugels, terwijl hommels er twee hebben.

Het is ook goed om op het gedrag, de vorm van de poten en kleurverdeling te letten. De bijgaande tekening van Jeroen de Hond laat een vrouwtje hommeljijf zien.

Wilt u ook uw ervaring delen met andere tellers?

Heeft u leuke ervaringen op uw route en wilt u die delen met andere tellers? Wij ontvangen graag uw verhaal. Stuur het naar meetnetten@vlinderstichting.nl.

Contact

Mocht u contact met ons willen, dan kunt u ons altijd bellen of e-mailen.

Landelijk Meetnet Vlinders
Chris van Swaay
José Kok, Kars Veling en Kim Huskens
Tel.: 0317 467346
meetnetten@vlinderstichting.nl

Deze nieuwsbrief wordt via e-mail verstuurd aan alle tellers van het Landelijk Meetnet Vlinders. Mocht u geen prijs stellen op de nieuwsbrief, dan kunt u de verzending stoppen door op meetnet.vlinderstichting.nl bij Instellingen de optie Nieuwsbrief abonnement op nee te zetten.

30 april 2020 | Betreft: Monitoring dagvlinders of libellen

Het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) is een samenwerkingsverband van overheden ten behoeve van de inwinning van natuurgegevens voor beleid. Partners in het NEM zijn de ministeries van LNV en IenM (Rijkswaterstaat), PBL, CBS en provincies. In dit kader coördineert De Vlinderstichting het monitoren van dagvlinders, nachtvlinders en libellen in Nederland. Het ministerie van LNV heeft expliciet aangegeven dat monitoring van deze soortgroepen is toegestaan.

De landelijke coronamaatregelen maken het dit moment mogelijk om vlinders en libellen te tellen of ergens een nachtvlinder te plaatsen, mits de teller gezond is en onder deze voorwaarden:

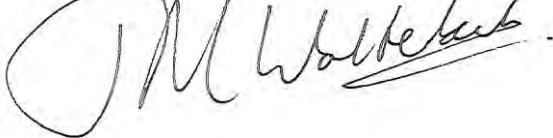
De teller

- telt uitsluitend alleen.
- houdt in het veld ruime afstand tot eventuele andere bezoekers, minimaal 1,5 meter en mijdt drukke plaatsen.
- verplaatst zich alleen en rechtstreeks van en naar het onderzoeksgebied. De teller maakt dus geen gebruik van gedeelde vervoersmiddelen, zoals het openbaar vervoer.
- houdt zich aan de maatregelen van de terreinbeheerder op wiens terrein hij/zij actief is.

Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten hebben naar de eigen vrijwilligers aangegeven dat vrijwilligersactiviteiten zijn stopgezet, maar tellers vanuit andere organisaties (zoals De Vlinderstichting) zijn nog wel welkom, tenzij de boswachter of de overheid om andere redenen (bijvoorbeeld grote drukte) besluit dit stop te zetten. Andere beheerders (bijvoorbeeld de duinwaterbedrijven of het Ministerie van Defensie) kunnen andere regels hanteren. Wel hopen wij dat ze het belang van natuurmonitoring inzien en toegang tot de tellocatie zullen blijven toestaan.

Natuurlijk kunnen nieuwe inzichten leiden tot een wijziging van de regels. Adviezen van het RIVM, de overheid of de terreineigenaar gaan altijd voor. We hopen dat de tellingen in goede samenspraak tussen tellers en terreineigenaren zoveel mogelijk door kunnen gaan.

DE VLINDERSTICHTING

Titia Wolterbeek
directeur

